

MARINA ALMĂȘAN

PRIN COPENHAGA,
PE URMELE MICII SIRENE

Prefețe de:

Adrian Artene, Alin Burcea, Răzvan Cornețeanu

CORINT
BOOKS

—2022—

Redactor: Mirella Acsente
Tehnoredactare: Valentina Dobrescu

Ilustrații interior și coperta 4: Elena Cristescu
Foto coperta 1: Andreea Grădinar
Caricatura coperta 1: Costel Pătrășcan

Toate drepturile asupra acestei ediții
sunt rezervate EDITURII CORINT BOOKS.

ISBN: 978-606-088-131-5

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ALMĂȘAN, MARINA

Prin Copenhaga, pe urmele Micii Sirene / Marina Almășan ;
pref. de: Adrian Artene, Alin Burcea, Răzvan Cornețeanu. -
București : Corint Books, 2022

ISBN 978-606-088-131-5

- I. Artene, Adrian (pref.)
- II. Burcea, Alin (pref.)
- III. Cornețeanu, Răzvan (pref.)

821.135.1

1

ÎN ZBOR, DESPRE DANEMARCA

Când mi-am lansat precedentul *Jurnal de călătorie* în care mi-am consemnat emoțiile iscate la întâlnirea cu Suedia, ne aflam în plină perioadă de pandemie. Era 2020, molima se relaxase întrucâtva peste vară, așa că am reușit să încropesc o lansare cu (ceva) public, pe terasa de sub cer de la Marshal Garden. Era în toamnă, la o jumătate de an de la vizita mea în minunata Suedie, spre care pornisem cu poftă de zăpadă eşuată într-un soare constant. S-a-ntors lumea cu susu-n jos, cu clima sa cu tot!... În sala de la Marshal Garden, scaunele erau distanțate, spectatorii veniseră regulamentar mascați, doar „prezidiul”, din motive estetice, renunțase la botnițe; vorbitorii se aflau însă atât de departe unul de altul, încât între ei putea să se strecoare și un accelerat.

Pe lângă destui colegi din presă, aflați ca de obicei pe baricade, am notat destule VIP-uri. În rândul întâi, bunăoară, a luat loc, marcat de un mare interes față de țara vecină, Ambasadorul Danemarcei

la București. Stătea oarecum față-n față cu Excelența Sa, doamna Therese Hyden, omoloaga sa din Suedia, cea care, de fapt, îl și invitase la eveniment. Probabil ca să se „laude” nițel cu proiectul realizat în colaborare cu Domnia Sa și care, iată, în acea zi devenea realitate. În pofida blestematelor de restricții, evenimentul a ieșit superb, beneficiind și de prezența a două vedete din Suedia, strecurate în cartea mea: naista de talie internațională Dana Dragomir și designerul Amelia Ursache. În final, Excelența Sa, domnul Søren Jensen a reacționat neașteptat: mi-a strâns mâna și... m-a invitat să „repet figura”, cât mai curând, în Danemarca! Am încuviințat, în timp ce în sinea mea deschiseseam deja șampania unei noi provocări! ...Însă pandemia declanșată în toamnă mi-a vărsat conținutul întregii sticle de șampanie în... apa Sâmbetei, priponindu-mi visele în restricțiile care curând ne-au devenit lege.

Și vine anul de grație 2022. O vizită iernatică la Ambasada Danemarcei la București îmi reînnoadă firul discuției începute cu doi ani în urmă. Batem palma, primesc promisiunea de sprijin a Excelenței Sale și... iată-mă, peste nici jumătate de an, în aeronaва Companiei LOT, zburând către orașul-minune ce urma să ne devină gazdă, mie și kolegei Elena, din echipa mea de la TVR, fotoreporterul iscusit care sem-nase și ilustrația precedentului Jurnal de călătorie.

...În timpul unei scurte escale la Varșovia, rememorez în gând, la o cafea servită în Lounge-ul LOT, cele două întâlniri precedente cu Copenhaga. Prima oară m-a adus aici... nu avionul, ci „Arca Marinei”! Emisiunea de succes pe care o realizăm la TVR

la finele anilor '90 i-a oferit ocazia echipei mele să respire, preț de o săptămână, aerul Copenhagăi. Amintiri concrete? O spectaculoasă întâlnire cu... țineți-vă bine!, Margareta a II-a, regina Danemarcei (voi vorbi, pe îndelete, în carte despre asta!), apoi alte trei, mai mici, dar la fel de emoționante pentru echipa mea: Adrian Romcescu ne-a prezentat-o, în sfârșit, acasă la el, pe „regina” lui daneză și ne-a invitat la un grătar în curtea cochetei sale locuințe, același lucru, dar într-un alt colțișor de Danemarca, a făcut și solista de odinioară Eva Kiss, și, în fine, o vizită fugară ne-a adus acasă la Mircea Romcescu și Olimpia Panciu, drăgălașa sa soție, pe care o iubeam încă din adolescență, pe când colora cu chipul său angelic trioul „Marius, Olimpia și Mihai”... Îmi mai amintesc, firește, de un oraș curat, cu multă apă pimplă, cu castele multe, printre care și cel al lui Hamlet, pe lângă care am trecut în zbor cu mașina, întrebându-ne „A-i fi sau a nu-i fi”... oaspeți (din păcate, timpul ne-a făcut să alegem a doua variantă). Mi-am amintit și de un... să-i spunem „incident”, a cărui protagonistă am fost, vrând să mângâi pe cap un puști bălai care-mi amintea de Victorașul lăsat acasă și trezindu-mă că sar pe mine nu numai părinții, ci și toți cei din jur. Abia apoi am aflat că în Danemarca nu ai voie să atingi, sub nicio formă, un copil străin. Se consideră agresiune.

A doua mea Copenhagă s-a întâmplat 15 ani mai târziu, când regizorul Gini Ignat m-a însoțit în realizarea unui reportaj turistic pentru „Hai-Hui”, emisiunea mea de atunci. Era iarnă și tremuram amândoi ca niște

scrumbii agățate la uscat, la ger. Amintirile alături de Gini sunt mai clare, fiind mai proaspete, și sunt marcate de acel vânt pătrunzător care chinuie Danemarca în anotimpurile reci, adică mai tot timpul anului. Din acea călătorie, cea mai pregnantă aducere aminte este legată de un sandvici tradițional *smørrenbrød*, pe care am dat aproape o ziurnă întregă. Sau... cel puțin așa mi s-a părut atunci.

Oare ce amintiri ne va strecura, prin circumvoluțiuni, Copenhaga de astăzi? – tocmai mă întrebam, când vocea Elenei m-a readus în lumea reală: „Hai că au anunțat îmbarcarea pentru cursa noastră!”

...În avionul nou-nouț, profitând de drumul de aproape patru ore, m-am apucat, aidoma unui student înainte de examen, să-mi fixez câteva date de pornire despre Danemarca. De aici înainte, vă rog să fiți atenți, pentru că, dacă veți decide să-mi călcați pe urme, vă voi da mai întâi un extemporal, să vă văd ce știți despre țara Prințului Hamlet, a bărboșilor vikingi, a berilor Tuborg și Carlsberg, a fantasticului LEGO, a basmelor lui Hans Christian Andersen, a bine-cunoscuților Olsen Brothers, câștigători de Eurovision, și a atâtor alte lucruri minunate despre care nici nu bănuiați că au sorginte daneză.

Sunteți gata? V-ați legat centurile de siguranță? Pornim!

Sper că nu aveți pretenția ca, din acest biet capitol introductiv al unui jucăuș Jurnal de călătorie, să aflați tot ce se poate afla despre geografia, istoria, economia, cultura etc. ale unei țări cum este Danemarca?!

Vă voi extrage, pentru început, datele oficiale, prezente pe site-ul Uniunii Europene, a cărei membră Danemarca este din 1 ianuarie 1973. Capitala țării este la Copenhaga, destinația noastră. Limba oficială: daneza. N-o vorbim niciuna din noi și... nicio șansă s-o învățăm: mi s-a părut totdeauna cumplit de grea! De fapt, așa și este. Numai jumătate din alfabet este pronunțat în conversație, iar combinația guturală între „r”-uri și „d”-uri face ca dezvoltarea unui accent corect să dureze ani de zile. Unii susțin că nici măcar danezii nu se înțeleg între ei atunci când vorbesc. Și mai vin cu un argument: numai 5 milioane de oameni vorbesc daneza în întreaga lume, așa că engleza sau alte limbi devin vitale de la vârste foarte fragede. Deci să vă și liniștesc: în Danemarca, toți vorbesc engleza, de la profesorii universitari și specialiștii în IT, până la prichindeii știrbi, șoferii de autobuz sau vânzătoarele din supermarket. Deci... nici nu vă veți rătăci și nici nu veți muri de foame!

Moneda, în Danemarca, este coroana daneză (DKK). Danemarca a negociat o clauză de neparticipare la zona Euro, ea nefiind obligată să introducă această monedă. Paritatea? 1 Euro este echivalentul a 7,44 coroane daneze. Dar nici aici nu vă faceți probleme: toate, ABSOLUT TOATE plățile în Danemarca se fac cu cardul! Nu va trebui să scoateți niciodată nicio coroană daneză din buzunar, iar la plecare vă veți trezi că nici nu știți cum arată, de fapt, acestea!

Danemarca este și stat membru al spațiului Schengen de la 25 martie 2001.

Să vă ofer și niște cifre, că știu cât vă plac: suprafața țării este de 42.924 mii km pătrați, pe care trăiesc 5,87 milioane de locuitori. Așa puțini?!? Da, așa puțini! Dar trăiesc atât de bine, încât... o să vă pună pe gânduri cartea mea!

De regină am amintit deja. Da, Danemarca este o monarhie constituțională cu un sistem parlamentar reprezentativ. Țara are un șef de guvern (care și aici este prim-ministrul, fiind numit de către monarh) și un șef de stat (ați ghicit: monarhul însuși). Acesta din urmă deține oficial puterea executivă, însă îndatoririle sale sunt strict ceremoniale și de reprezentare. *Folketing* este Parlamentul național și legislativul suprem. Este format din 175 de membri, aleși prin vot proporțional, plus câte doi membri din Groenlanda și Insulele Feroe. Danezii merg la vot (probabil și într-acolo pe bicicletă!) o dată la patru ani, dar prim-ministrul îi poate cere monarhului organizarea de alegeri anticipate. În plus, în urma unui vot de neîncredere, Parlamentul poate obliga fie un singur ministru, fie întreg guvernul să demisioneze. Majoritatea guvernelor daneze postbelice au fost fie guverne de coaliție, fie guverne minoritare, susținute în Parlament și de partide neguvernamentale. Și sistemul politic danez funcționează într-un cadru descris de Constituția Danemarcei. Regatul include două țări autonome din Oceanul Atlantic și care nu sunt membre ale UE: Insulele Feroe și Groenlanda.

Eroina acestei cărți este cea mai sudică dintre țările nordice, aflată fiind la sud-vest de Suedia și la sud de Norvegia, învecinându-se la sud cu Germania și având

frontieră maritimă cu Regatul Unit al Marii Britanii. Țara este alcătuită dintr-o peninsulă mare (Iutlanda), mai multe insule mai măricele și sute de insulițe, adunate generic sub pălăria Arhipelagului Danez. Sunt peste 400, numai 72 din ele sunt însă locuite, iar cele mai mari sunt legate între ele prin poduri.

Membru fondator al ONU, NATO și OECD, Danemarca este și membră a OSCE. Cu o economie mixtă de piață și cu un stat asistențial mare, Danemarca are cel mai înalt nivel de egalitate a veniturilor. Și tot ea este inclusă de către Banca Mondială în categoria țărilor cu venituri ridicate: ocupă locul 16 în lume ca putere de cumpărare (după PIB pe cap de locuitor) și locul 5, după PIB nominal pe cap de locuitor. Rapoartele economice întocmite de organizațiile mondiale concluzionează constant: Danemarca este una dintre cele mai competitive economii din lume.

Voi, cei ce sunteți cât de cât preocupați de economie, ați auzit, oare, de mult lăudatul model de „flexicurate”? Aici e fieful său! Danemarca are una dintre cele mai libere piețe ale muncii din Europa, și n-o spun eu, ci Banca Mondială. Ce înseamnă asta? Că angajatorii pot angaja și concedia persoane în orice moment – ceea ce înseamnă flexibilitate. Însă nu-i plângeți pe cei concediați! Ajutorul de șomaj este aici foarte ridicat – ceea ce înseamnă securitate. Combinați-le și ați obținut acea de invidiat „flexicurate”.

Un alt titlu de glorie: Banca Mondială clasează Danemarca pe primul loc în lista țărilor europene în care este cel mai ușor să faci afaceri. Vreți să înființați o societate? O puteți face în câteva ore, cu costuri

foarte mici. Danemarca are un impozit pe venitul companiilor de 25% și un regim de taxare limitat în timp pentru expați. TVA-ul este aici de 25%, pe lângă accize, impozite pe venit și alte taxe. Însă, atenție! povara totală a taxelor (suma tuturor taxelor, ca procent din PIB) este de aproape 50 la sută. Vă las să mârâiți!

...Dar nu prea tare, căci, în lume, Danemarca are cel mai scăzut nivel de inegalitate a veniturilor și – atenție! – cel mai ridicat salariu minim pe economie din lume! El bate către... 2.000 de Euro! Pe lună!

Deci să nu vă mire de ce statisticile lumii răsfață Danemarca, cocoțând-o frecvent în fruntea topului celor mai fericite națiuni ale lumii, și – ceva ce o să vă placă și mai mult, cred – este, aparent, și cea mai puțin coruptă țară din lume.

Așadar, Doamne-Doamne pare că îi iubește pe danezi. Dar și ei, într-o proporție de aproape 80 la sută, cred în EL. Conform statisticilor oficiale, creștinii Danemarcei aparțin, din punct de vedere confesional, Bisericii Danemarcei (*Den danske folkekirke*), o Biserică luterană devenită Biserică națională și religie de stat prin Constituție.

Etimologia numelui Danemarcei este relativ controversată. Însă prima atestare a cuvântului „Danemarca” se găsește pe cele două pietre runice de la Jelling, despre care se crede că au fost ridicate de Gorm cel Bătrân (900–958) și de Harald Dinte Albastru (911–985). Cea mai mare dintre ele este considerată a fi un atipic „certificat de botez” al Danemarcei. Nu mă voi pierde în meandrele istoriei danezilor, căci nu aveți de gând să vă dați doctoratul

în aceasta, vă voi spune doar că danezii sunt și ei, alături de norvegieni și suedezi, urmași ai vikingilor. Și chiar dacă poate sună acum nu foarte onorant, aceștia au colonizat, au prădat și au făcut comerț în toate părțile Europei. De altfel, în secolul al IX-lea, exploratorii vikingi au descoperit, din întâmplare, Islanda, care astăzi intră în componența Danemarcei. Asupra regilor și reginelor Danemarcei nu voi zăbovi – că n-am loc! Îi puteți descoperi și singuri, fie în cărțile de istorie, fie, sub diverse forme, în palatele și muzeele pe care le vom vizita împreună.

Educației și învățământului danez îi voi dedica un capitol distinct al prezentei cărți, iar despre cultura daneză, vă voi spune doar că Danemarca, la fel ca și vecinii săi scandinavi, a fost una dintre cele mai progresiste țări din lume. Spre exemplu, în 1969, Danemarca a fost prima țară care a legalizat pornografia, iar în 2012, Danemarca a înlocuit legile „parteneriatelor înregistrate”, pe care le introdusese în premieră mondială în 1989, cu „căsătorii neutre în raport cu sexul”. Cu alte cuvinte, căsătoriile între persoanele de același sex sunt aici legale.

Legat de stilul de viață danez, voi așeza pe primele locuri: modestia, punctualitatea, dar parcă mai presus de toate, egalitatea.

Având în vedere intențiile prezentei cărți, acelea de a face recomandări de călătorie, cred că trebuie să mă refer puțin și la climă, cea atât de blamată de toți românii care au apucat să ajungă aici: Danemarca are o climă temperată, caracterizată prin ierni blânde, cu temperaturi medii în ianuarie și februarie de 0° C,

și veri răcoroase, temperatura medie în august fiind de 15,7° C. Ce bine sună, nu-i așa?... comparativ cu arșițele de pe la noi! Nu vă bucurați însă prea mult: în Danemarca plouă pe rupte! Statisticile arată că o treime din an (mai precis 121 de zile) danezii o petrec sub umbrele. Ce-ar mai fi de remarcat la acest capitol? Poate faptul că, din cauza poziției nordice a țării, cantitatea de lumină solară variază puternic de la un anotimp la altul. Zilele de iarnă sunt scurte, iar vara – lucru pe care l-am și probat pe propria piele! – soarele răsare la nici 5 dimineața și apune către miezul nopții! Prin urmare, aveți timp berechet să profitați de vacanță!

Da, știu, vă mai interesează să vă vorbesc despre mâncarea tradițională. N-aș putea spune că danezii se remarcă printr-o bucătărie specifică remarcabilă. Nu, nu veți muri de foame în Danemarca (magazinele sunt pline, iar prețurile în supermarket nu sunt cu mult mai mari decât la noi!), însă în meniul restaurantelor veți descoperi cu precădere bucate internaționale. Bucătăria daneză, aidoma celei din alte țări nordice sau din nordul Germaniei vecine, se bazează pe carne și pește. Aceasta și datorită trecutului agricol al țării, dar mai cu seamă datorită geografiei sale și mai ales a climei, dominată de ierni lungi și friguroase. Iată și un detaliu statistic: cele 145,9 kg de carne consumate de un danez într-un an așază Danemarca pe primul loc în lume.

Mă întrebați dacă există vreun preparat tradițional? Mi-e rușine să spun, dar acesta este un... sandvici! Sandviciurile *smørrebrød* – așa-numitele

„sandviciuri fără capac”, ele nefiind acoperite de a doua felie de pâine – sunt frecvent consumate la prânz și pot fi considerate specialitate națională, atunci când sunt pregătite și decorate cu diverse ingrediente fine: carne de porc, de pui, pește sau chiar și variante vegetariene.

Mesele calde ale danezilor constau de obicei din preparate din carne tocată, cum ar fi *frikadeller* (chiftele), sau din feluri de mâncare din carne și pește, ca *flaeskesteg* (carne de porc cu șorici) sau *kogt torsk* (cod prăjit în apă) cu sos de muștar și garnitură. La capitolul „băuturi”, Danemarca este bine-cunoscută pentru berile Carlsberg și Tuborg (branduri naționale!), dar și pentru *akvavit* și bitter, care se suprapun însă peste ceea ce am... văzut (nu și băut!) în Suedia.

V-aș mai vorbi multe despre designul danez – dar o voi face la momentul potrivit, apoi despre știința daneză (știați că fizicianul Niels Bohr și astronomul Tycho Brahe s-au născut în Danemarca?) și cultura daneză (de Andersen nu mai pomenesc, voi epuiza subiectul în carte, dar vă voi aminti numele lui Kirkegaard, filozoful creator al existențialismului creștin). Voi pomeni aici, fugitiv, și despre cinematografia daneză – filmele sale fiind remarcate pentru realism, tematică morală și religioasă, franchețe sexuală și inovații tehnice. Nenumărați danezi valoroși strălucesc pe firmamentul artelor plastice, al muzicii, al sportului... Doamne! Nu cumva acest capitol introductiv are șanse să detroneze, în lungime, întreaga carte care va urma?! Îi voi pune punct, așadar, dar voi mai zăbovi puțin, într-un scurt „instructaj”

pe care vi-l voi da vizavi de interacțiunea propriu-zisă cu danezii, în timpul călătoriei pe care sigur v-o veți planifica după ce isprăviți de citit cartea!

Aș vrea să rețineți regula nescrisă a danezilor cu privire la intimitate și la sfera publică. Aceștia sunt de părere că nimeni nu are voie să fie deranjat în public și că fiecare om are dreptul să-și poată vedea liniștit de treabă, fără a trebui să ia parte la schimburi incomode de replici sau să intre în contacte nedorite cu cei din jur. Altminteri, conflictul e ca și creat (vezi incidentul meu cu micuțul pe care mi-am permis să-l mângâi pe creștet)!

Și ca să mă înțelegeți și mai bine, vă voi spune că acel americanesc „How are you?” este privit cu ironie de către danezi. Cică americanii ar pune această întrebare doar ca să se afle în treabă, neavând răbdare nici măcar să asculte răspunsul! Dacă vrei să ajungi astfel la inima unui danez, vei fi catalogat dintr-un foc ca fiind „o persoană nesinceră și superficială”!

Aoleu! Trebuie să întrerup scrisul! „Doamnelor și domnilor, am început coborârea! Vă rugăm, legați-vă centurile de siguranță, ridicați parasolarele, aduceți scaunele în poziția verticală. În 20 de minute vom ateriza la Copenhaga, destinația noastră de călătorie. Ora locală este 11:50. Temperatura la sol este de 17 grade Celsius...” – anunță vocea cristalină de la LOT, ultima precizare fiind urmată de chiotele noastre: venim dintr-un București ale cărui termometre arătau, la decolare, 32 de grade Celsius.